

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Затверджено
на засіданні Вченої ради
факультету історії,
політології та міжнародних
відносин

Протокол №6
від «28 січня» 2025 року
Голова Вченої ради:

О.В. Добржанський

**Програма атестаційного іспиту
для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Галузь знань – 29 Міжнародні відносини
Спеціальність № 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
ОП «Міжнародні відносини»**

Чернівці – 2025

Пояснювальна записка

Програму підсумкового атестаційного випробування із спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (Міжнародні відносини) розроблено в обсязі програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з даної спеціальності. Підсумковий іспит зі спеціальності проводиться в усній формі.

Комплексний фаховий іспит як форма державної атестації бакалаврів спеціальності №291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» ОП «Міжнародні відносини» спрямований на оцінку рівня професійних знань, умінь та навичок випускників і включає такі етапи:

- теоретична частина має на меті перевірку фахових знань, передбачуваних освітньо-кваліфікаційною характеристикою бакалавра напряму підготовки “Міжнародні відносини”;
- практична частина дозволяє перевірити сформованість у студента сукупності необхідних для фахівця інформаційної справи умінь та навичок;
- індивідуальне науково-дослідне завдання як вища форма самостійних науково-дослідницьких пошуків студента має виявити ступінь його професійної підготовки, вміння систематизувати і використовувати одержані знання із загальнонаукових та спеціальних дисциплін, готовність до самостійної практичної діяльності.

На державну атестацію виносяться такі дисципліни:

- Міжнародні відносини та міжнародне право,
- Теорія міжнародних відносин,
- Історія міжнародних відносин,
- Міжнародні відносини та світова політика,
- Зовнішня політика України,
- Зовнішня політика країн Західної Європи,
- Зовнішня політика країн Північної Америки та Азії.

Здобувач вищої освіти повинен продемонструвати знання щодо основних принципів побудови та застосування теорій в міжнародних відносинах; ключових моментів формування основних понять в міжнародних відносинах. Здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати інтелектуальний інструментарій, понятійно-категоріальний апарат, необхідний для формування професійної наукової позиції; виокремлювати у розмаїтті уявлень про міжнародні відносини чітко окреслених дискурсивних сфер, сформованих у вигляді теорій та концепцій; визначати основні проблеми, об'єкт і предмет знань з даної спеціальності.

Під час атестаційного екзамену здобувач вищої освіти повинен продемонструвати здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень; здатність вибирати і застосовувати методи дослідження, адекватні предмету і завданням дослідження; використовуючи сучасні методи дослідження; здатність застосовувати інтелектуальний інструментарій, понятійно-категоріальний апарат.

Об'єктивні чинники цивілізаційного розвитку поставили на порядок денний міжнародного співробітництва проблеми становлення глобального суспільства знань, трансформацію міжнародних відносин та зовнішньополітичної діяльності держав і міжнародних організацій, зміну критеріїв міжнародної безпеки та підтримання миру в умовах глобальних викликів, формування системи права у контексті розвитку міжнародних відносин.

Під час здачі державного іспиту студенти мають *знати*:

- зміст основних понять міжнародного права та міжнародних відносин, теорій та концепцій міжнародних відносин, історичних понять та подій, світової політики;
- сутність концепцій та моделей міжнародного співробітництва в галузі міжнародного права, сутність концепцій та моделей історичного розвитку міжнародних відносин;

- роль та функції міжнародних організацій у формуванні та реалізації правових норм, історичних аспектів міжнародних відносин;
- практику реалізації міжнародного права на глобальному, європейському, на прикладі окремих країн та національному рівнях;
- ступінь розвитку національних історичних ресурсів, історичної інфраструктури, історичних даних як складових сучасного історичного простору України;
- напрямки та переваги міжнародного співробітництва України у сфері права з іншими державами, міжнародними організаціями, інститутами, фондами;
- параметри формування правових стратегій у контексті сучасної політики провідних країн та України;
- застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

вміти:

- брати участь у дискусіях з окремих запропонованих тем;
- аналізувати міжнародні події, процеси, явища;
- готувати повідомлення з окремих проблем курсу;
- застосовувати базові методи та процедури системного аналізу у дослідженні систем;
- володіти базовими підходами комп'ютерної обробки та аналізу даних;
- застосовувати методику контент-аналізу;
- використовувати методику міжособистісної та групової комунікації у дискусіях, бесідах у контексті міжособистісної та групової комунікації;
- застосовувати базові методи аналізу міжнародних подій, процесів та явищ;
- володіти методикою встановлення зв'язків з громадськістю у звичайних і кризових умовах.

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ
ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНИМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ – 29 МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ № 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОП «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»**

**РОЗДІЛ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНЕ
ПРАВО**

Виникнення та становлення міжнародного права

Розкриваючи дане питання треба охарактеризувати процес виникнення та становлення МП у стародавньому світі, в епоху Середньовіччя, в XIX та на поч. XX ст.; прослідкувати динаміку розвитку сучасного МП в XX на поч. XXI ст, а також проаналізувати дві групи функцій – соціально-політичні та юридичні.

Склад, функції та принципи діяльності дипломатичних представництв. При розкритті змісту даного питання треба охарактеризувати процес формування складу, виконувані функції та принципи діяльності диппредставництва; розкрити зміст понять: «іmunітети та привілеї дипломатичного представництва», «іmunітети та привілеї персоналу дипломатичного представництва», «кумуляція»

Класифікація міжнародних організацій

Відповідаючи на дане питання потрібно визначити класифікацію міжнародних організацій відповідно до їхнього правового статусу, обсягу діяльності, географічного чинника, можливостями впливу організацій на держави, методом голосування при прийнятті рішень.

Правове положення біженців, вимушених переселенців і переміщених осіб

Розкриваючи дане питання потрібно розкрити зміст та порівняти поняття «біженці», «вимушені переселенці», «переміщені особи». Показати різницю та охарактеризувати правові положення, якими визначається правовий статус в/п осіб.

Міжнародна правосуб'єктність держави та міжнародних міждержавних організацій (ММО)

При розкритті змісту даного питання треба охарактеризувати міжнародну правосуб'єктність держав та ММО, пояснити, що таке державний суверенітет, які є види держав, розкрити основні права та обов'язки держав та ММО.

Принципи підтримання міжнародного миру і безпеки

Розкриваючи дане питання треба охарактеризувати принципи: незастосування сили чи загрози силою; вирішення міжнародних спорів мирними засобами; непорушності державних кордонів; територіальної цілісності держав; невтручання у справи, які входять у внутрішню компетенцію держав.

«Агреман», «аташе», «дисмисл», «інсurreкція»

При розкритті змісту даного питання потрібно охарактеризувати зміст вище наведених понять, які використовуються в дипломатичному праві під час призначення послів чи їх відмові від посади тощо.

Доцільність реформування діяльності ООН

Охарактеризувати важливість реформування діяльності Організації Об'єднаних Націй, оскільки прийняття рішень заблоковане через можливість однієї з постійних держав РБ накладати вето, або ж не голосувати за дане питання.

Міжнародне співробітництво держав

Розкриваючи дане питання треба охарактеризувати принципи: загального поважання прав людини і основних свобод; рівноправності та самовизначення народів; сумлінного виконання зобов'язань з МП; зобов'язань країн співробітничати одна з другою; суверенної рівності держав.

Види міжнародно-правового визнання

При розкритті даного питання треба вміти дати визначення загальному поняттю «міжнародно-правові відповідальність» та пояснити такі ключові поняття як: визнання *de jure* і *de facto*; визнання *ad hoc*; визнання в якості сторони, яка воює чи повстала; визнання і членство в ООН.

Процедура підготовки та скликання міжнародних конференцій. Етапи підготовки МК

При підготовці відповіді на дане питання потрібно охарактеризувати основні етапи підготовки до скликання МК, розглянути безпосередню процедуру підготовки та скликання МК, вироблення регламенту МК.

Процес дії договорів, їх застосування та тлумачення

Розкриваючи зміст даного питання потрібно в'яснити як узгоджуються між сторонами, що домовляються, процеси дії договорів, як вони тлумачаться та застосовуються. Цьому допоможе розкриття змісту вище наведених понять.

Напрямки діяльності багатостороннього та загального багатостороннього договорів; відкритого і закритого міжнародного договорів

Розкриття змісту даного питання передбачає розкриття змісту понять з наступним його порівнянням «багатосторонній та загальний багатосторонній договір», «відкритий і закритий міжнародний договір». Це дасть можливість прослідкувати напрямки діяльності цих договорів.

Поняття та структуру права Європейського Союзу і передумови його виникнення

Прослідкуйте процес становлення права ЄС та його особливості. Охарактеризуйте еволюцію права ЄС в процесі розвитку європейської інтеграції, розгляньте структуру права ЄС. Які країни можуть стати членами ЄС?

Роль Європейського Союзу у правовому регулюванні європейської інтеграції

Прослідкуйте розвиток джерельної бази правового регулювання європейської інтеграції. Інституційний механізм функціонування європейських інтеграційних організацій (назвіть їх). У чому суть поняття «наднаціональність» у праві ЄС? Які цілі переслідує ЄС з позицій МП?

Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 1961 р. та Віденська конвенція про консульські зносини від 1963 р.

Визначте головні компоненти та положення Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 1961 р. та Віденської конвенції про консульські зносини від 1963 р. як основоположних документів здійснення дипломатичних та консульських зносин між державами.

Поняття та види правонаступництва держав у міжнародному праві

Проаналізуйте зміст поняття « правонаступництва держав у міжнародному праві ». Охарактеризуйте та порівняйте види правонаступництва держав та предмет правонаступництва держав. Охарактеризуйте правонаступництво України у зв'язку з припиненням існування СРСР.

Діяльність Дуаена дипломатичного корпусу та його статусу в країні перебування

Охарактеризуйте становище Дуаена дипломатичного корпусу в країні перебування, яким чином проходить його «обрання» на посаду, визначте які функції він виконує.

Діяльність основних інституцій Європейського Союзу в умовах російської військової агресії в Україні

Визначення ролі керівних інституцій Європейського Союзу як «наднаціональної організації» в умовах збройної агресії РФ в Україні та їх рішень на перебіг конфлікту.

Етапи створення Ради з безпеки і співробітництва в Європі

Опишіть процес створення НБСЄ (три етапи та заключних Гельсінський документ), наміри та напрями діяльності.

Основні цілі та напрями діяльності НАТО в умовах сучасних подій в Україні

Подати напрями діяльності НАТО в умовах військової агресії РФ в Україні, ті рішення, які приймає НАТО на сучасному етапі.

Дипломатичні привілеї та імунітети згідно Віденської конвенції про дипломатичні зносини

Розкрийте сутність дипломатичних привілеїв та імунітетів згідно Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961. Визначте відмінність між привілеями та імунітетами дипломатичної установи та особистими дипломата.

Роль діяльності української дипломатії в умовах війни РФ проти України

Охарактеризуйте діяльність МЗС України та відповідно дипломатичних установ України на сучасному етапі.

РОЗДІЛ II ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Сутність міжнародних відносин як суспільного явища та основні підходи до його розуміння

Поняття міжнародні відносини. Суб'єкти у міжнародних відносинах (держави, міжнародні організації, транснаціональні корпорації, неурядові організації). Розвиток міжнародних відносин від античності до сучасності. Сила і вплив у міжнародних відносинах. Суверенітет і національні інтереси. Баланс сил і безпека. Глобалізація та інтернаціоналізація.

Сутність цивілізаційного підходу у науці про МВ. Назвіть основні цивілізаційні теорії

Поняття цивілізаційного підходу. Теорія зіткнення цивілізацій Семюела Хантінгтона: ключові положення, критика. Теорія культурного діалогу та міжцивілізаційної взаємодії: основні представники, приклади. Релігія, культура, мова, традиції. Вплив історичних травм і пам'яті на міжнародні відносини.

Державоцентрична (етатистська) та транснаціональна моделі МВ

Визначення поняття державоцентрична модель. Історичний розвиток державоцентричного підходу. Основні принципи та положення державоцентричного підходу. Ключові представники державоцентричної моделі (Ганс Моргентау, Кеннет Волц). Визначення поняття транснаціональна модель. Історичний розвиток транснаціонального підходу. Основні принципи та положення транснаціональної моделі. Ключові представники транснаціональної моделі (Роберт Кеохейн, Джозеф Най).

Зміст поняття «зовнішньополітичні відносини»

Поясніть як співвідносяться світова політика та зовнішні політики держав. Назвіть і коротко охарактеризуйте типи зовнішньої політики. Опишіть стани світової політики.

Внутрішня природа конфлікту у МВ

Поняття міжнародного конфлікту. Поясніть генезу конфлікту та назвіть його фази. Класифікуйте міжнародні конфлікти. Політичні, економічні, соціальні, культурні, релігійні та ідеологічні фактори. Вплив національних інтересів і конкуренція за ресурси.

Основні загрози сучасній міжнародній безпеці

Опишіть сучасні механізми підтримання міжнародної безпеки. Конвенційні війни. Ядерна зброя та розповсюдження зброї масового ураження. Тероризм. Кібербезпека та кібератаки. Організована злочинність та нафтороторгівля. Екологічні загрози та зміна клімату. Пандемії та глобальні проблеми охорони здоров'я. Міграція та гуманітарні кризи.

Зміст концепції “зіткнення цивілізацій” Самюела Хантінгтона

Визначення цивілізацій у контексті теорії. Основні конфліктні лінії між цивілізаціями. Західна, ісламська, православна, конфуціанська, японська, індуїстська, латиноамериканська, африканська. Релігійні та культурні відмінності. Політичні та економічні інтереси. Як концепція вплинула на політику і стратегію держав. Реальні приклади зіткнень цивілізацій.

Зміст понять «тероризм» та «терористична організація» у контексті сучасних МВ

Що таке тероризм? Основні характеристики терористичних актів. Релігійний тероризм. Політичний тероризм. Етнонаціональний тероризм. Політичні, соціальні, економічні та релігійні фактори. Роль ідеології та пропаганди. онтртерористичні коаліції та операції.

Суть поняття „могутність” як параметр учасників МВ. Головні фактори „могутності” держав

Компоненти державної могутності. Військова сила. Економічна сила. Політичний вплив і дипломатія. Культурна та ідеологічна впливовість (м'яка сила). Фактори, що впливають на могутність держави. Географічне положення. Демографічні ресурси. Технологічний розвиток. Енергетичні ресурси. Баланс сил та його значення. Підвищення ролі м'якої сили. Взаємозалежність і глобалізація. Нові виклики для традиційних концепцій могутності (кіберзагрози, інформаційні війни).

РОЗДІЛ III ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Періодизація та провідні теоретико-методологічні аспекти історії міжнародних відносин

Періодизація історії міжнародних відносин. Інструментарій зовнішньої політики і проблема інтерактивного трикутника в історії міжнародних відносин. Європейська зовнішньополітична монополія. Проблема європоцентризму протягом періоду 300 років. Хронологічна парадигма 3/4 : 1/4. «Велика» війна як вододіл: відмінності періодів. Державність як експеримент у системі міжнародних відносин. Елемент гри у міжнародних відносинах. Поняття «political actor».

Перебіг Тридцятилітньої війни. Вестфальський мир

Передумови Тридцятилітньої війни. Військовий та дипломатичний перебіг Тридцятилітньої війни. Завершення війни. Мирні переговори у Оснабрюку та Мюнстері та їх рішення. Піренейський мир. Підсумки та значення Тридцятилітньої війни у контексті розвитку міжнародних відносин.

Головні тенденції розвитку міжнародних відносин періоду Вестфальської системи міжнародних відносин

Міжнародні відносини в Європі в другій половині XVII – на початку XVIII ст. Головні принципи Вестфальської системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини в Західній Європі у другій половині XVII – на початку XVIII ст. Династичні війни. Міжнародні відносини в Центральній та Східній Європі у другій половині XVII – на початку XVIII ст.

Міжнародні відносини в Європі та колоніях у XVIII ст. (Міжнародні відносини в Європі у 1710-х – 1740-х рр. Війна за австрійську спадщину. Міжнародні відносини в Європі та колоніях у 1750-х – 1760-х рр. Семилітня війна та її наслідки. Міжнародні відносини в Центральній, Східній та Південно-Східній Європі в 1720-х – 1780-х рр. «Східне питання» та перший поділ Польщі).

Криза Вестфальської системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини в Європі та Північній Америці в останній чверті XVIII ст. (Війна за незалежність Північно-Американських колоній Англії та її міжнародно-політичне значення. Принцип національного суверенітету. Велика французька революція та її вплив на розвиток міжнародних відносин в Європі).

Розвиток міжнародних відносин в Європі у добу наполеонівських війн.

Віденський конгрес та його рішення

Велика французька революція та її вплив на розвиток міжнародних відносин в Європі. Міжнародні відносини в Європі у 1799-1811 рр. «Сімейна» та «континентальна» система політики Наполеона Бонапарта. Крах імперії Наполеона Бонапарта в 1812-1815 рр. Віденський конгрес та його рішення.

Причини кризи та розвалу Віденської системи міжнародних відносин.

Міжнародні відносини в світі кінця 1850-х – початку 1870-х рр.

Головні суперечності Віденської системи міжнародних відносин. «Весна народів» та її вплив на розвиток міжнародних відносин. Кримська (Східна) війна та її міжнародно-політичні наслідки.

Провідні тенденції розвитку міжнародних відносин в Європі та світі наприкінці 1850-х – на початку 1870-х рр. «Національні» об'єднання Німеччини та Італії та їх

міжнародно-політичні наслідки. Міжнародні відносини в Америці у 1850-х – на початку 1870-х рр.

1. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин останньої третини XIX – початку XX ст.

Міжнародні стосунки у 1870-х рр.: європейські і колоніальні виміри. Східна криза 1875-1878 рр. Утворення Троїстого союзу та міжнародна політика наприкінці XIX – на початку XX ст. Поглиблення англо-франко-німецьких протиріч і утворення Антанти. Європейська і колоніальна політика антагоністичних блоків. Балканські війни.

Перебіг міжнародно-політичних процесів під час Першої світової війни
Липнева криза і дипломатична боротьба на початку світового конфлікту. Військові дії на фронтах Першої світової війни. Дипломатична боротьба держав за визнання цілей війни. Проблема Чорноморських проток в роки війни. Дипломатична боротьба Антанти і Центральних держав за союзників. Військові дії та дипломатична боротьба на завершальному етапі Першої світової війни.

РОЗДІЛ IV МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА

Міжнародні відносини в Європі по завершенні Першої світової війни
Становище європейських держав на завершальному етапі Першої світової війни. Плани і програми великих держав щодо повоєнного устрою світу. «14 пунктів» мирного врегулювання президента США Т.В. Вільсона і «Декрет про мир» В.Леніна. Паризька мирна конференція. УНР та радянська Росія в системі міжнародних відносин протягом 1918 – поч. 1920-х рр.

Становлення Версальської системи міжнародних відносин
Основні питання Паризької мирної конференції: зміст, обговорення, вирішення. Підписання і зміст Версальського мирного договору. Створення Ліги націй: статут, цілі і порядок роботи новоствореної організації. Підписання і зміст Сен-Жерменського, Тріанонського, Нейського, Севрського мирних договорів.

Становлення Вашингтонської системи міжнародних відносин
Міжнародні відносини на Далекому Сході та в Азійсько-Тихоокеанському регіоні після Першої світової війни. Вашингтонська конференція: скликання, головні питання, підписані угоди, рішення.

Основні тенденції розвитку міжнародних відносин у 20-х рр. XX століття

Зміна міжнародно-політичної ситуації в світі у 1922-1923 рр. Каннська, Генуезька та Гаагська конференції. Рапальський договір.
Революція та інтервенція в Туреччині. Лозаннська конференція. Криза системи репарацій (1923-1924 рр.). «План Дауеса» та О.Юнга. Боротьба за створення європейської системи безпеки: Локарнська конференція і пакт Бріана-Келлога: підготовка, положення, значення. Зовнішньополітична діяльність СРСР в середині - другій половині 1920-х років. Становлення близькосхідної, середньосхідної та східноазійської, латиноамериканської підсистем міжнародних відносин.

Основні тенденції розвитку міжнародних відносин наприкінці 20-х – початку 30-х рр. XX століття

Міжнародні відносини в період світової економічної кризи (кін. 20-х – поч. 30-х рр.): спроби перегляду Версальської системи. Система європейської безпеки в період економічної кризи. Пакт чотирьох. Еволюція європейської системи безпеки на початку 1930-х рр.

Міжнародна політика провідних європейських країн протягом 1933- 1936 рр.

Міжнародна політика у 1933-1936 рр.: від змін в Німеччині до «ефіопської кризи». Прихід нацистів до влади в Німеччині та їх зовнішньополітичні кроки у 1933-1936 рр.: міжнародні наслідки подій. Еволюція європейської системи безпеки в середині 1930-х рр. Франко-радянсько-чехословацький договір. Конференція Монтре 1936 р.

Міжнародно-політичні відносини у 1936-1939 рр. Формування блоків держав

Міжнародно-політичні відносини у 1936-1939 рр.: формування блоків держав. Громадянська війна в Іспанії: нові тенденції міжнародних стосунків. Відміни

незалежності Австрії і Чехословаччини: політичні наслідки подій. Проблема безпеки в зовнішній політиці СРСР та «Західних демократій» (США, Англії та Франції). Зовнішня політика СРСР в контексті кризи Версальського порядку.

Зовнішня політика СРСР у контексті кризи Версальської системи
Зовнішня політика СРСР в контексті кризи Версальського порядку. Комуністичний Інтернаціонал в міжнародній політиці 1930-х рр. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. Радянсько-німецькі стосунки у 1930-х рр. Пакт Ріббентропа-Молотова (Гітлера-Сталіна) та його міжнародні наслідки.

Розвиток міжнародних відносин у першій половині Другої світової війни (1939-1943)

Міжнародна політика на початковому етапі світового конфлікту. Зовнішня політика Великої Британії, Франції, США, Німеччини, Італії, СРСР, Японії у вересні 1939 – середині 1941 рр. Напад Німеччини на СРСР і події 1941-1942 рр. на Східному фронті: наслідки та вплив на міжнародні відносини. Британо-радянські та американо-радянські політичні контакти у 1941-1942 рр. Формування антигітлерівської коаліції. Військові дії в Північній Африці та Тихому океані. Проблема відкриття Другого фронту проти Німеччини у 1941-1943 рр. Вплив Сталінградської та Курської військових операцій на міжнародні та міжсоюзницькі відносини.

Розвиток міжнародних відносин на завершальних етапах Другої світової війни (1943-1945)

Московська і Тегеранська конференції: підготовка, перебіг, рішення. Кризові явища в політичних стосунках між країнами-учасниками німецького блоку (1942-1944 рр.). Відкриття Другого фронту в Європі та міжсоюзницькі конференції 1944 р.: міжнародні наслідки подій і рішень. Міжсоюзницькі конференції 1944 р. Ялтинська конференція і вплив її рішень на повоєнний устрій Європи. Завершення війни в Європі. Потсдамська конференція та її рішення. Сан-Франциська конференція і створення ООН. Війна на Далекому Сході і військово-політичне завершення Другої світової війни.

Американсько-радянські відносини та міжнародно-політичні процеси в Європі на початку «Холодної війни» (1945-1949 рр.)

«Холодна війна»: поняття і генеза проблематики, періодизація.

Початковий період Холодної війни (1945-1955 рр.).

Розпад Великої коаліції. Ялтинська конференція та політичний поділ Європи у 1945-1949 рр. (Початок радянсько-американського міжнародно-політичного конфлікту (Промова Черчілля у Фултоні і виступ Сталіна на зборах виборців, доктрина Трумена і план Маршалла). Формування РЕВ, ЗЄС та НАТО.

Боротьба щодо німецького врегулювання після Потсдамської конференції (1945-1949). Політичне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі.

Американсько-радянські відносини та міжнародно-політичні процеси в Європі у 1949-1955 рр.

«Холодна війна». Створення економічних та військово-політичних союзів держав в Європі: РЕВ та ЄЕС: заснування і принципи діяльності; ЗЄС, НАТО та ОВД: створення, теорія і практика функціонування.

Боротьба щодо німецького врегулювання після Потсдамської конференції (1945-1955). Політичне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі. «Німецьке питання» у 1949-1955 рр. «Австрійська проблема» у повоєнних міжнародних

відносинах. Японія після завершення Другої світової війни. Сан-Франциська мирна угода.

Перебіг «Холодної війни» у 1955-1962 рр.

«Холодна війна». Оформлення блокового протистояння наддержав. «Німецьке питання» у 1955-1961 рр. «Берлінська» криза.

Американо-радянські стосунки у 1955-1962 рр., «Карибська криза».

Перебіг «Холодної війни» в середині 1960-х – на початку 1970-х рр.

«Холодна війна». Американо-радянські стосунки у 1962-1972 рр.: від «Карибської кризи» до війни у В'єтнамі.

Період радянсько-американської міжнародно-політичної розрядки

(поч. – кін. 1970-х рр.)

«Холодна війна». Поняття «Розрядка» та її причини. Американо-радянські відносини під час «розрядки» в міжнародній політиці: переговори, візити, договори, значення.. Відхід від політики «розрядки». Війна в Афганістані.

Політичні стосунки СРСР і США у 1979-1991 рр. Розпад

«соціалістичного табору» та завершення «Холодної війни».\

«Холодна війна». Війна в Афганістані. «Жорсткий курс» США щодо СРСР і американо-радянське політичне протистояння у першій половині 1980-х рр. Ідеологічна криза зовнішньої політики СРСР. Американо-радянські «зустрічі у верхах» та їхні міжнародно-політичні наслідки. Поразка «інтернаціональної» політики СРСР в Афганістані і «третьому світі». Політична дезінтеграція «соціалістичного табору» і розпуск ОВД та РЕВ. Завершення «Холодної війни».

Передумови та проаналізуйте розвиток інтеграційних процесів в

Європі (кінець 1940-х – початок 1990-х рр.)

Політична ситуація в Європі після Другої світової війни. Передумови і початковий період євроінтеграції (кін. 40-х – кін. 60-х рр.). Інтеграція та безпека в Європі наприкінці 1960-х – сер. 1980-х рр. Міжнародно-політичні та інтеграційні процеси в Європі в II половині 1980-х – на початку 1990-х рр. Єдиний Європейський Акт та створення Європейського Союзу.

Міжнародно-політична боротьба з проблем європейської безпеки і

роззброєння у 1970-х – 1990-х рр.

Підготовка та діяльність Ради з безпеки і співробітництва в Європі у 1973-1978 рр. Діяльність НБСЄ в 1980-1990 рр.: Мадридська, Стокгольмська, Віденська та Паризька зустрічі й конференції. «Хартія для нової Європи». Переговори про заборону ядерних випробовувань і хімічної зброї в Європі. Договір про звичайні види озброєнь і контроль над звичайними озброєннями в Європі у 1990-х рр. Радянсько-американські переговори з тактичних, стратегічних та космічних озброєнь у 1980-х рр. Договори про обмеження ракет середньої та малої дальності в Європі. Підписання і реалізація договорів СНО-1, СНО-2, СНО-3. Вдосконалення режиму нерозповсюдження ядерної зброї і ракетних технологій наприкінці XX – на початку XXI ст.

Міжнародно-політичні процеси в Центрально-Східній Європі в середині 1940-х – кінці 1980-х рр. Система міжнародних відносин

«нового типу»

Система міжнародних відносин «нового типу». Сателітизація СРСР Східної Європи і становлення режимів «народної демократії». «План Маршала» і східноєвропейські країни. Створення Комінформу та РЕВ. Радянсько-югославський конфлікт і його наслідки. Польські та угорські події 1956 р. і чехословацька політична криза 1968 р. Прийняття «доктрини Брежнєва». Особливості міжнародних відносин країн Східної Європи у 1970 – 1980-ті роки.

Основні проблеми міжнародних відносин на Близькому і Середньому Сході в 1940-х – на початку 2000-х рр.

Британська політична стратегія на Близькому і Середньому Сході після Другої світової війни. Стратегічні інтереси і блокова політика США в регіоні (сер. 40-х – кін. 60-х рр.). Поширення впливу СРСР в регіоні Близького і Середнього Сходу (сер. 50-х – кін. 60-х рр.). Формування та ескалація «близькосхідного питання» у 1940-х – кін. 1960-х рр. Арабо-ізраїльський політичний конфлікт у 1970-х – 1980-х рр. Основні проблеми міжнародних відносин на Близькому і Середньому Сході протягом 1970-х – поч. 1990-х рр. Міжнародна політика та міжнародні конфлікти (війни) на Близькому і Середньому Сході наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

РОЗДІЛ V ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Зовнішня політика Київської Русі

Походження старослов'янської держави. Зовнішня політика Київської Русі (князі Олег, Володимир, Ярослав Мудрий). Характер стосунків Русі і Орди.

Особливості зовнішньої політики Галицько-Волинської держави

Зовнішня політика князів Данила і Лева. Характер відносин князівства з Польщею і Ордою.

Литовсько-польський період у зовнішній політиці українських земель
Передумови та процес об'єднання Речі Посполитої і Великого Литовського князівства.
Сутність та значення Берестейської Унії 1596 р.

Зовнішня політика Козацької держави

Особливості відносин держави Б. Хмельницького з Московією, Османською імперією і Річчю Посполитою. Процес боротьби Козацької держави за міжнародне визнання.

Процес вирішення «українського питання» під час Першої світової війни
Особливості перебування Українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Плани провідних держав щодо українських земель.

Процес вирішення «українського питання» під час Другої світової війни
Особливості перебування українських земель у 1938-1941 рр. Хід приєднання територій до УРСР у 1944-1945 рр.

Особливості зовнішньополітичної діяльності УРСР

Відносини УРСР з іноземними державами на початку 20-х років. Розкрийте процес створення та становлення зовнішньополітичного відомства УРСР. Проаналізуйте роль УРСР як держави-засновниці ООН. Виявіть особливості здійснення зовнішньої політики в 50-80-х рр.

Сучасна зовнішня і безпекова політика незалежної України у контексті пошуку інтеграційних орієнтирів

Передумови європейської інтеграції України. Особливості євразійської культурно-політичної орієнтації України. Політика України в контексті європейських та євразійських безпекових процесів.

Особливості політики європейської інтеграції України. Розвиток відносин між Україною та ЄС

Передумови європейської інтеграції України. Розвиток нормативно-правової бази інтеграції. Основні напрями європейської інтеграції України та їх еволюція.

Особливості політики євроатлантичної інтеграції України

Хід становлення відносин України і НАТО. Україна у програмі «Партнерство заради миру». Значення «Хартії про особливе партнерство». Особливості участі України у миротворчих операціях НАТО. Розвиток відносин України з Північноатлантичним Альянсом з початку російської агресії.

Характер та основні напрями формування україно-російських відносин періоду незалежності України

Культурно-історичні корені політики Росії щодо України. Передумови встановлення і характер двосторонніх відносин. Основні напрями відносин. Передумови, причини та хід російської військової агресії проти України (анексія Криму та воєнні дії на Сході України).

Характер та основні напрями україно-американських відносин в умовах російської збройної агресії

Передумови встановлення і характер двосторонніх відносин. Основні напрями двостороннього партнерства. Характер проблем і труднощів стратегічного партнерства. Співпраця обох держав з приходом до влади у США Дж. Байдена у контексті російської агресії.

Хід і особливості здійснення зовнішньої політики України у країнах Сходу

Специфіка україно-китайських відносин. Характер україно-індійських відносин. Особливості україно-японських відносин. Відносини з країнами Південно-Східної Азії.

РОЗДІЛ VI ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Зовнішня політика Франції в постбіполярний період та російсько-української війни

Розпад біполярної системи та зовнішня політика Ф.Міттерана. Еволюція зовнішньополітичного курсу Франції в постбіполярний період. Франція в процесах європейської інтеграції. Франко-німецькі відносини як стрижень європейської безпеки і співробітництва. Еволюція відносин Франції і НАТО.

Зовнішня політика Німеччини в постбіполярний період та російсько-української війни

Об'єднання та нова зовнішня політика Німеччини. Роль Німеччини в інтеграційних процесах Європейського Союзу. ФРН і США в контексті євроатлантичних відносин. Сучасні німецько-польські відносини. Німецько-французькі відносини в контексті розвитку інтеграційних процесів у Євросоюзі.

Зовнішня політика Великої Британії в постбіполярний період та російсько-української війни

Велика Британія в європейських інтеграційних процесах. Велика Британія і держави Співдружності. Відносини Великої Британії з Францією та Німеччиною. Блеризм і зовнішня політика Великої Британії. Брексіт та його вплив на зовнішню політику Великої Британії.

Зовнішня політика Італії в постбіполярний період та російсько-української війни

Формування зовнішньополітичного курсу Італії після закінчення «холодної війни». Зовнішня політика Італії в рамках Європейського союзу. Середземномор'я як пріоритет регіональної політики Італії. Балкани у зовнішній політиці Італії. Африканський напрям італійської дипломатії. Італія та основні інститути безпеки (ОБСЄ, НАТО). Нелегальна міграція як чинник трансформацій зовнішньополітичного курсу Італії.

Зовнішня політика Іспанії в постбіполярний період та російсько-української війни

Національні інтереси в зовнішній політиці Іспанії. Європейський напрям дипломатії Іспанії. Іспанія та США в контексті євроатлантичних відносин. Взаємовідносини Іспанії з країнами Латинської Америки. Концепція «Альянс цивілізацій» в зовнішній політиці сучасної Іспанії.

Зовнішня політика Швейцарії в постбіполярний період та російсько-української війни

Особливість швейцарського нейтралітету та вступ в Організацію Об'єднаних Націй. Європейський напрям швейцарської дипломатії. Відносини Швейцарії та США. Питання національної безпеки Швейцарії. Зовнішня політика Ліхтенштейну.

Зовнішня політика Нідерландів у постбіполярний період та російсько-української війни

Основні напрямки зовнішньої політики Нідерландів. Доктрина національної безпеки Нідерландів. Нідерланди і Європейський Союз. Консультативний референдум в Нідерландах щодо Угоди про асоціацію ЄС та України. Внесок Люксембургу в процес євроінтеграції.

РОЗДІЛ VII ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ ТА АЗІЇ

Зовнішня політика США у першій половині XX-го століття

Пріоритети зовнішньої політики США у першій половині 20-го століття.

США у світових війнах. «14 пунктів» президента В. Вільсона та їх вплив на зовнішню політику держави.

Зовнішня політика США періоду «холодної війни».

Концептуальні засади зовнішньої політики США («довга телеграма» Дж.Кеннана). Доктрина «стримування» Г.Трумена. Роль Сполучених Штатів у підтриманні безпеки в Європі.

**Особливості зовнішньої політики США після завершення «холодної
війни»**

Основні загрози виклики зовнішній політиці США наприкінці 20 – на початку 21-го століть. Характер та особливості американського глобального лідерства.

Динаміка розвитку трансатлантичних відносин

Особливості відносин Північної Америки та Європи після другої світової війни. Політико-економічна інтеграція Північної Америки і Європи на початку 21 століття. Утворення Зони вільної торгівлі Північної Америки і Європи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ І

1. Анцелович Г.О., Покрещук О.О. Міжнародне публічне право: Підручник / Під ред. Г.О.. Анцелевича. – К.: Алерта, 2005.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Х.: Одиссей. 2008.
3. Буткевич В. Походження терміна “міжнародне право” // Український часопис міжнародного права. – 1994. - № 1.
4. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: Навч. посібник. К.: “К.І.С.” 2006. 300 с..
5. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право. Навчальний посібник. – Київ: Юрінком Інтер, 2001. С. 321 – 351.
6. Екологічне право України: Підручник для студентів юрид. вищих навч. закладів. /За ред. В.К.Попова, А.П.Гетьмана. – Харків: Право, 2001. –
7. Кериз Волтер. Вступ до права Європейського Союзу: Навч. посібник. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. 381 с.
8. Міжнародне право. Підручник. К.: КНТ, 2009. С. 163-179.
9. Міжнародне публічне право. Підруч. За ред.В.М..Репецького. К. 2012.
10. Мережко О. О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії і практики. К.: Тайсон, 2002.
11. Пронюк Н.В. Сучасне міжнародне право. Навчальний посібник. К.: КНТ, 2008. С.121-142.
12. Теліпко В.Є., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право. Навч. посібник К.: Центр учбової літератури, 2010. С.159-190.
13. Черкес М.Ю. Міжнародне право. Підручник. Київ, 2006. С.106-136.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ ІІ

1. Антонович М. Міжнародне право : навч. посіб. / М. Антонович. К.: Юрінком Інтер, 2011. 384 с.
2. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посіб. / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. К., 2006. 208 с.
3. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. / Р. В. Вовк. К. : Знання, 2012. 246 с.
7. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці / Д. Донеллі ; пер. з англ. Т. Завалій. Л. : Кальварія, 2004. 280 с..
8. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003) / відп. ред. С. В. Віднянський. К.: Генеза, 2004. 616 с.
9. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацях. 3-тє вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2007. 461 с.
10. Міжнародні відносини та зовнішня політика, 1980–2000 роки. К.: Либідь, 2001. 621 с.
11. Політологія : підручник / за ред. М. П. Требіна. Х.: Право, 2013. 416 с.
12. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. К.: Знання, 2012. 631 с.

13. Чекаленко Л. Зовнішня політика України : підручник / Л. Чекаленко. К.: Кондор, 2011. 290 с.

14. Черкес М. Ю. Міжнародне право : підручник / М. Ю. Черкес. 6-те вид., виправ. і допов. К.: Знання, 2011. 397 с.

15. Алексєєнко І. В. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин / І. В. Алексєєнко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. К., 2005. Вип. 30. С. 577–587.

16. Герасимчук Т. Ф. Теоретико-концептуальні основи та методи дослідження міжнародних відносин / Т. Ф. Герасимчук // Український історичний журнал. 2006. 5. С. 186–199.

17. Денисов В. Н. Входження незалежної держави Україна в систему сучасного міжнародного правопорядку / В. Н. Денисов // Право України. 2012. № 3/4. С. 51–66.

18. Коппель О. А. Новий міжнародний порядок: структурні характеристики та особливості формування / О. А. Коппель, З. Кісільова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. К., 2009. Вип. 87, ч. 2. С. 11–17.

19. Коппель О. А. Теоретичні моделі дослідження глобальних політичних процесів / О. А. Коппель // Вісник Київського Національного університету ім. Т. Шевченка. Міжнародні відносини. 2005. Вип. 31/32. С. 4–7.

20. Тіунов О. І. Правові стандарти як засіб регулювання міжнародних та внутрішньодержавних відносин / О. І. Тіунов // Міжнародне право. 2012. № 1. С. 10–26.

21. Шпакович О. Місце міжнародних організацій у сучасній системі міжнародних відносин / О. Шпакович // Право України. 2010. № 12. С. 186–192.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ III

1. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник / М. В. Булик. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.; Київ : Ліра, 2021. 256 с.

2. Дейвіс Н. Європа: Історія / Пер. з англ. П.Таращук, О.Коваленко. К.: Основи, 2006. 1464 с. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Deivis_Norman/Yevropa_Istoriia/.

3. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К.: Основи, 1999. 903 с. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Diurozel_Zhan-Batist/Istoriia_dyplomatii_vid_1919_roku_do_nashykh_dniv/.

4. Зінченко А. Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу. Навчальний посібник. Вінниця, Нова книга, 2002. 434 с.; К. : РВЦ "Проза", 2005. 560 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001402>.

5. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

6. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексєєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с. http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5513/1/%d0%9f%d0%86%d0%94%d0%a0%d0%a3%d0%a7%d0%9d%d0%98%d0%9a_%d0%86%d0%9c%d0%92%20%d0

%be%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d0%be%d0%bd%d0%b8%d0%b9_%d0%ba%d0%be%d1%80%d0%b8%d0%b3%d0%be%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d0%b9.pdf

7. Міжнародні відносини та світова політика (пер. пол. XVII ст. – 1918 р.): навч. посіб. / О. П. Сарнацький. Запоріжжя : Інтер-М, 2015. 397 с.

8. Міжнародні відносини та світова політика / Підручник. Кер. авт. колективу В.Ю. Крушинський; за ред. В.А.Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk804244.pdf>
<http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000022569>

9. Міжнародні відносини та світова політика : [навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл.] / В.Ю. Крушинський, В.А. Манжола та ін.. К. : Знання, 2014. 662 с.

10. Україна в міжнародних відносинах : енциклопед. слов.-довід. / НАН України, Ін-т історії України ; [редкол.: М. М. Варварцев (відп. ред.) та ін.]. Київ : [Ін-т історії України НАН України], 2009. Вип. 1 : А-Г / [Бажан О. Г., Варварцев М. М., Видаш О. Я. та ін.]. 2009. 180 с.; Вип. 2 : Д-Й / [Афоніна І. О., Бацак К. Ю., Бачинська О. А. та ін.]. 2010. 251 с.; Вип. 3 : К-О / [Алексієвець Л. М., Анікеєв Д. О., Барановська Н. П. та ін.]. 2012. 314 с.; Вип. 4 : П-Я / [Бажан О. Г., Варварцев М. М., Віднянський С. В. та ін.]. 2013. 356 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0005383>.

11. Українська дипломатична енциклопедія : у 5 т. / [О. М. Андрєєва та ін.]; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Харків : Фоліо, 2013. Т. 1: А–Г. 526 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000020859>; Т. 2: Д–К(і). 494 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000020872>; Т. 3: К(л)–Н. 494 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000020871>; Т. 4: О–С(н). 468 с.; Т. 5: С(о)–Я. 477 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000020874>.

12. Українська дипломатична енциклопедія: У. 2х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. URL: Т.1. 760 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001077>; Т.2. 812 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007524>.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ IV

1. Бойко І.І. Історія міжнародних відносин : навч. посіб. / І. І. Бойко ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Сталь, 2019. 276 с.

2. Брусиловська О.І. , Коваль І.М. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е.-сер. XVII ст. н.е.): навч.-метод. посібн. для студ. ОНУ ім. І.І. Мечникова. Одеськ. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2013. 188 с.

3. Брусиловська О.І. Навчально-методичний посібник з курсу: «Історія міжнародних відносин. 1640–1914 рр.». Одеса, Астропринт, 2005. 112 с.

4. Зовнішня політика у постбіполярному світі (Аналіз. Проблеми. Прогнози): Монографія / Наук. ред. д.і.н., проф. С.С. Трояна. <http://troyan-ss.yolasite.com/3.php>

5. Корсунський С. В. Зовнішня політика в епоху трансформацій: як не залишитись на узбіччі історії. Харків: Віват, 2020. 254 с.

6. Кучик О. С. Зовнішня політика України : підручник ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 446 с
7. Дейвіс Н. Європа: Історія / Пер. з англ. П.Таращук, О.Коваленко. К.: Основи, 2006. 1464 с.
8. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К.: Основи, 1999. 903 с.
9. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця: Нова Кн., 2008. 365 с.
10. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики. ХХ – початок ХХІ ст.: Навч. посіб. / В. Ф. Салабай [і ін] 2-ге вид., без змін. К.: КНЕУ, 2008. 368 с.
11. Історія сучасного світу: соціально-політична історія ХV– початку ХХІ століть : навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін. ; за ред. Ю.А. Горбаня. – 4-те вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2012. 438 с.
12. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914–2014 років: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2014. 243 с.
13. Коломієць О.В. Концепт міжнародної безпеки в контексті глобалізації: монографія. Київ: Видавництво КиМУ, 2013. 427 с.
14. Історія сучасного світу: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В.Ф. Салабай (кер. авт. кол.), І.Д. Дудко, Л.О. Титаренко та ін.. К.: КНЕУ, 2006. 232 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ V

1. Асиметрія міжнародних відносин / Під ред. Г.М. Перепелиці, О.М. Субтельного. К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. 555 с.
2. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / Відп. ред. С.В. Віднянський. К.: Генеза, 2004. 616 с.
3. «Країни світу і Україна»: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова) та ін.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: Видавництво «Фенікс», 2017.
4. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / під загальною редакцією Є.Габер, С.Корсунського, Г.Шелест. К., 2020. URL: http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/Koncepcija_zovnishnoji_politiki_Ukrajini_05.10_1.pdf
5. Кучик О.С., Заяць О.А. Зовнішня політика України: навчальний посібник. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-150.html>
6. Лозовицький О.С. Зовнішня політика держави: становлення та розвиток в умовах глобалізації: монографія / О.С. Лозовицький. К.: Вид-во Європейського університету, 2011. 400 с.
7. Україна дипломатична. // Науковий щорічник. Київ, 2023. URL:

<http://ud.gdip.com.ua/vypusk-xxiv.html>

8. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України: Підручник / Відп. ред. Перший проректор ДАУ при МЗС України В. Г. Ціватий / 2 вид., доповнене і оновлене. К.: «LAT&K», 2015. 480 с.

9. Чекаленко Л.Д., Федуняк С.Г. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів) / за загальною редакцією Л.Д.Чекаленко. К.: Видавничий дім «Персонал», 2010. 464 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ VI

1. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2023. 264 с.

2. Віднянський С., Мартинов А. Війна Росії проти України та міжнародне співтовариство. Київ: Парлам. вид-во, 2023. 336 с.

3. Гільченко О. Л., Светлакова М. А., Булик М. В. Зовнішня політика країн Європи. Навчальний посібник. Частина 1. Маріуполь, МДУ, 2021. 156 с.

4. Іваницька О. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки) / О. Іваницька. К.: Слово, 2012. 720 с. 5. Міжнародні відносини та світова політика / Кер. авт. колективу В.Ю. Крушинський; за ред. В.А.Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk804244.pdf> URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000022569>.

6. Рудько С. О. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період: навч.-метод. посіб. з курсу / С. О. Рудько. Острог: Нац. ун-т Остроз. акад., 2012. 409 с.

7. Стратегічні партнери України (реалії та пріоритети в умовах війни) // Національна безпека і оборона. 2023, № 3-4 (193-194). URL: https://razumkov.org.ua/images/2023/10/11/NSD193-194_2023_ukr_all.pdf.

8. Українська призма: Зовнішня політика [2022-2015]. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка». Київ [2023-2015]. URL: <http://prismua.org/scorecards2022/>.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ VII

1. Данилішина К.О. Американський чинник в процесі інформаційної глобалізації: Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.04; Одес. нац. юрид. акад. О., 2004. 17 с.

2. Рижков М., Носенко А. Американізація, модернізація та глобалізація політичних комунікацій у міжнародних відносинах. Проблеми міжнародних відносин. 2015. № 10–11. С. 113–124.

3. Ржевська Н. Стратегічне прогнозування в системі забезпечення зовнішньої політики США [Текст]: автореф. дис. ... д-ра політ. наук. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, 2014. 42 с.

4. Федуняк С., Бочар І. Безпекові аспекти трансрегіонального співробітництва Канади і США. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2011. № 23–24. С. 114–120.

5. Kong, H., & Wroth, L. (Eds.). (2015). NAFTA and Sustainable Development: History, Experience, and Prospects for Reform (Treaty Implementation for Sustainable Development). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781316157763.

6. Актуальні проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. пр.]. Вип. 89 Ч. 1 / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнародних відносин. К.: Видавництво КНУ ім. Т. Шевченка, 2010. 158 с.

7. Актуальні проблеми міжнародних відносин [зб. наук. пр.]. Вип. 98 Ч. 1 / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. К.: Видавництво КНУ ім. Т. Шевченка, 2011. 196 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ
за першим освітньо-професійним рівнем бакалавр
зі спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії», ОП – «Міжнародні відносини»

1. Проаналізуйте процес виникнення та становлення міжнародного права, розкрийте зміст його основних функцій на сучасному етапі.
2. Проаналізуйте склад, функції та принципи діяльності дипломатичних представництв.
3. Визначте та проаналізуйте класифікацію міжнародних організацій.
4. Охарактеризуйте правове положення біженців, вимушених переселенців і переміщених осіб.
5. Розкрийте зміст принципів, які стосуються підтримання міжнародного миру і безпеки.
6. Визначте доцільність реформування діяльності ООН в умовах кризи сучасних міжнародних відносин.
7. Розкрийте зміст принципів, які пов'язані з міжнародним співробітництвом держав.
8. Охарактеризуйте види міжнародно-правового визнання у відповідності з міжнародним правом.
9. Проаналізуйте процес дії договорів, їх застосування та тлумачення. Розкрийте зміст понять: «денонсація», «депозитарій», «джентльменська угода», «міжнародний договір».
10. Охарактеризуйте напрямки діяльності багатостороннього та загального багатостороннього договорів; відкритого і закритого міжнародного договорів.
11. Розкрийте зміст понять: «міжнародна організація», «міжнародна міжурядова організація», «міжнародна неурядова організація». Їх правовий статус у системі міжнародних відносин.
12. Охарактеризуйте зміст поняття та структуру права Європейського Союзу і передумови його виникнення.
13. Проаналізуйте роль Європейського Союзу у правовому регулюванні європейських інтеграційних процесів.
14. Дайте характеристику Віденській конвенції про дипломатичні зносини від 1961 р. та Віденській конвенції про консульські зносини від 1963 р.
15. Розкрийте зміст поняття та види правонаступництва держав у міжнародному праві.
16. Визначте діяльність Дуаена дипломатичного корпусу та його статусу в країні перебування.
17. Охарактеризуйте діяльність основних інституцій Європейського

Союзу в умовах російської військової агресії в Україні.

18. Визначте етапи створення Ради з безпеки і співробітництва в Європі. Визначте основні напрямки діяльності ОБСЄ.
19. Охарактеризуйте основні цілі та напрямки діяльності НАТО в контексті російсько-української війни.
20. Класифікуйте дипломатичні привілеї та імунітети згідно Віденської конвенції про дипломатичні зносини.
21. Визначте основні напрямки діяльності української дипломатії в умовах війни РФ проти України у контексті міжнародного права.
22. Охарактеризуйте відповідальність держав за міжнародно-протиправні дії відповідно до міжнародного права.
23. Розкрийте сутність міжнародних відносин як суспільного явища та основні підходи до його розуміння.
24. Розкрийте сутність цивілізаційного підходу. Назвіть основні цивілізаційні теорії.
25. Опишіть державоцентричну (етатистську) та транснаціональну моделі МВ. Дайте їм порівняльний аналіз.
26. Розкрийте зміст поняття «зовнішньополітичні відносини». Поясніть як співвідносяться світова політика та зовнішні політики держав.
27. Назвіть та охарактеризуйте типи зовнішньої політики. Опишіть стани світової політики.
28. Розкрийте внутрішню природу конфлікту у МВ. Поясніть генезу конфлікту та назвіть його фази. Класифікуйте міжнародні конфлікти.
29. Перерахуйте основні загрози сучасній міжнародній безпеці. Опишіть сучасні механізми підтримання міжнародної безпеки.
30. Розкрийте зміст концепції «зіткнення цивілізацій» Самюеля Хантінгтона.
31. Проаналізуйте зміст понять «тероризм», «державний тероризм» та «терористична організація» у контексті сучасних МВ.
32. Розкрийте суть поняття «могутність» як параметр учасників МВ. Перелічіть головні фактори «могутності» держав.
33. Розкрийте періодизацію та провідні теоретико-методологічні аспекти історії міжнародних відносин.
34. Охарактеризуйте причини та перебіг Тридцятилітньої війни. Вестфальський мир.
35. Розкрийте головні тенденції розвитку міжнародних відносин періоду Вестфальської системи міжнародних відносин.
36. Охарактеризуйте розвиток міжнародних відносин в Європі у добу наполеонівських війн. Віденський конгрес та його рішення.

37. Проаналізуйте причини кризи та розвалу Віденської системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини в світі кінця 1850-х – початку 1870-х рр.
38. Розкрийте головні тенденції розвитку міжнародних відносин останньої третини XIX – початку XX ст.
39. Охарактеризуйте перебіг міжнародно-політичних процесів під час Першої світової війни.
40. Охарактеризуйте розвиток міжнародно-політичних процесів в умовах російсько-української війни.
41. Охарактеризуйте міжнародні відносини в Європі по завершенні Першої світової війни.
42. Охарактеризуйте становлення Версальської системи міжнародних відносин.
43. Охарактеризуйте становлення Вашингтонської системи міжнародних відносин.
44. Охарактеризуйте основні тенденції розвитку міжнародних відносин у міжвоєнне двадцятиліття.
45. Охарактеризуйте міжнародно-політичні відносини у 1936-1939 рр. Формування блоків держав.
46. Проаналізуйте зовнішню політику СРСР у контексті кризи Версальської системи.
47. Проаналізуйте розвиток міжнародних відносин у першій половині Другої світової війни (1939-1943).
48. Проаналізуйте розвиток міжнародних відносин на завершальних етапах Другої світової війни (1943-1945).
49. Проаналізуйте американо-радянські відносини та міжнародно-політичні процеси в Європі на початку «Холодної війни» (1945-1949 рр.).
50. Проаналізуйте американо-радянські відносини та міжнародно-політичні процеси в Європі у 1949-1955 рр.
51. Проаналізуйте перебіг «Холодної війни» у 1955-1962 рр.
52. Проаналізуйте перебіг «Холодної війни» в середині 1960-х – на початку 1970-х рр.
53. Охарактеризуйте період радянсько-американської міжнародно-політичної розрядки (поч. – кін. 1970-х рр.).
54. Охарактеризуйте політичні відносини СРСР і США у 1979-1991 рр. Розпад «соціалістичного табору» та завершення «Холодної війни».
55. Розкрийте передумови та проаналізуйте розвиток інтеграційних процесів в Європі (кінець 1940-х – початок 1990-х рр.).

56. Проаналізуйте міжнародно-політичну боротьбу з проблем європейської безпеки і роззброєння у 1970-х – 1990-х рр.
57. Охарактеризуйте міжнародно-політичні процеси в Центрально-Східній Європі в середині 1940-х – кінці 1980-х рр. Система міжнародних відносин «нового типу».
58. Розкрийте основні проблеми міжнародних відносин на Близькому і Середньому Сході в 1940-х – на початку 2000-х рр.
59. Проаналізуйте зовнішню політику Київської Русі.
60. Розкрийте особливості зовнішньої політики Галицько-Волинської держави.
61. Проаналізуйте литовсько-польський період у зовнішній політиці українських земель.
62. Проаналізуйте зовнішню політику Війська Запорозького та Гетьманщини.
63. Розкрийте процес вирішення питання про українську державність під час та після Першої світової війни.
64. Охарактеризуйте суть питання про українську державність під час Другої світової війни.
65. Проаналізуйте особливості зовнішньополітичної діяльності УРСР.
66. Проаналізуйте сучасну зовнішню і безпекову політику незалежної України у контексті пошуку інтеграційних орієнтирів.
67. Проаналізуйте особливості політики європейської інтеграції України.
68. Проаналізуйте особливості політики євроатлантичної інтеграції України.
69. Проаналізуйте характер та основні напрями формування україно-російських відносин (1991-2014 рр.).
70. Охарактеризуйте україно-російські відносини з 2014 р. Позиція світового співтовариства щодо сучасної воєнної агресії РФ проти України.
71. Проаналізуйте характер та основні напрями україно-американських відносин в умовах російської збройної агресії.
72. Проаналізуйте політику України у країнах Сходу.
73. Охарактеризуйте зовнішню політику Франції в постбіполярний період та російсько-української війни.
74. Охарактеризуйте зовнішню політику Німеччини в постбіполярний період та російсько-української війни.
75. Охарактеризуйте зовнішню політику Великої Британії в постбіполярний період та російсько-української війни.
76. Охарактеризуйте основні напрями діяльності країн Великої Сімки.

77. Проаналізуйте зовнішню політику США у першій половині XX-го століття.
78. Проаналізуйте зовнішню політику США періоду «холодної війни».
79. Виявіть особливості зовнішньої політики США після завершення «холодної війни».
80. Охарактеризуйте зовнішню політику США постбіполярного періоду та російсько-української війни.
81. Проаналізуйте зовнішню політику Канади початку XXI ст. Розкрийте характер та особливості канадсько-українських відносин в умовах російської збройної агресії.
82. Проаналізуйте динаміку розвитку трансатлантичних відносин.
83. Проаналізуйте відносини США та з Китаєм на сучасному етапі.
84. Визначте напрями зовнішньої політики Китаю в умовах воєнної агресії РФ в Україні.
85. Розкрийте характер та особливості американо-українських відносин в умовах російської збройної агресії.
86. Особливості розвитку міждержавних відносин в Латинській Америці у другій половині XX – на початку XXI ст.
87. Особливості розвитку міждержавних відносин в Африці у другій половині XX – на початку XXI ст.
88. Особливості розвитку міждержавних відносин в Ісламському світі у другій половині XX – на початку XXI ст.
89. Особливості розвитку міждержавних відносин на пострадянському просторі з 1991 р.
90. Особливості розвитку міждержавних відносин у південній, південно-східній та східній Азії у другій половині XX – на початку XXI ст.

Критерії оцінювання на державному іспиті навчальних досягнень студентів

Проведення підсумкового контролю з атестаційного здійснюється у формі екзамену, відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://www.chnu.edu.ua/media/geupxdun/polozhennia-pro-kontrol-i-systemu-otsiniuvannia_2020.pdf); «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaemodiiu-formalnoita-neformalnoi-osvity.pdf>); «Положення про апеляцію на результати підсумкового семестрового контролю знань студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/h0fn0fgh/polozhennia-pro-apeliatsiiu.pdf>)

Екзаменаційний білет підсумкового атестаційного контролю складається з трьох питань. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати на екзамені 100 балів.

Оцінка «відмінно» 90-100 (А) виставляється тим студентам, які ґрунтовно засвоїли рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу, вміють її використовувати для аргументації тих чи інших положень при розкритті змісту відповідної проблеми; виявили поглиблене розуміння процесів розвитку міжнародних інформаційних відносин та зовнішньої політики у контексті глобальних інформаційних процесів; вільно оперують міжнародною та аналітико-прогностичною інформацією, відповідною науковою термінологією; регулярно, кваліфіковано з використанням матеріалів додаткової літератури виступали на практичних заняттях.

Оцінка «добре» 80-89 (В) студент ґрунтовно висвітлює питання фахової спеціалізації, вибудовує логічну послідовність аргументів; демонструє здатність критично мислити та вміння використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші міжнародні події, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу; відповіді на питання є повними, проте має місце недостатня аргументація положень, сформульованих і висловлених під час відповіді, та нечітке означення сутності альтернативних міркувань з конкретної проблеми; відповіді на додаткові питання надані.

Оцінка «добре» 70-79 (С) виставляється тим студентам, які виявили обізнаність та частково засвоїли рекомендовані джерела та спеціальну літературу; в основному засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти процеси розвитку міжнародних інформаційних відносин та зовнішньої політики; продемонструвавши знання фактичного матеріалу, орієнтуються в

історичних датах, частково володіють відповідною науковою термінологією; досить повно висвітлили питання при відповіді на іспиті.

Оцінка «задовільно» 60-69 (D) студент висвітлює значну частину питання фахової спеціалізації; демонструє здатність критично мислити; аргументовано викладає основний матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші міжнародні події, але припускається певних неточностей і похибок у датах та прізвищах; відповіді на питання є повними, проте мають місце недостатня аргументація положень, несуттєві фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані.

Оцінка «задовільно» 50-59 (E) студент не повністю розкрив зміст питання фахової спеціалізації; обмежився посереднім вивченням джерел й опрацюванням рекомендованої літератури; демонструє обмежену здатність критично мислити та має фрагментарні вміння використовувати базовий категорійно-понятійний апарат; відповіді на питання є неповними, мають місце недостатня аргументація положень та фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані частково та є неповними.

Гарант ОПП

Іванна МАКУХ-ФЕДОРКОВА

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій

факультету історії, політології та міжнародних відносин

Протокол № 8 від «14» січня 2025 року

Завідувач кафедри

Віталій МАКАР